

Voor ek my kom kry.

Pirow Bekker. Pretoria: Protea Boekhuis, 2017. 110 pp. ISBN: 978-1-4853-0648-1.

DOI: [dx.doi.org/10.17159/2309-9070/tvl.v.55i1.4375](https://doi.org/10.17159/2309-9070/tvl.v.55i1.4375)

Voor ek my kom kry (2017) is die tiende digbundel uit die pen van Pirow Bekker, wat hom reeds sedert sy debuut met *Die klip sing* (1965) op die Afrikaanse poësietoneel bevind, en daarna konsekwent bundels van gehalte bly lewer. Die nuwe bundel is die eerste ná die sterk drieluik bestaande uit *Stillerlewe* (2002), *Van roes en amarant* (2008) en *Atlas teen die vergeetrivier* (2013), waarin die gegewe van verganklikheid en sterflikheid vanuit verskillende hoeke belig en oor besin is.

Bekker se eerste bundels is veral gekenmerk deur 'n waardering vir en opgaan in die aardse, maar tog kom die dood van meet af aan in verskeie gestaltes in sy oeuvre ter sprake, en dan ook met 'n sterker wordende teenwoordigheid in die latere bundels. Wat van *Atlas teen die vergeetrivier* veral 'n besondere bundel maak, is die eenheidskeppende beeld van oorbrugging – tussen die geliefde hier en die onbekende hierna—wat deurgaans uitgewerk word.

Ook in *Voor ek my kom kry* handel heelwat gedigte oor die dood en die doodsbesef, terwyl daar ook teruggekyk word op 'n lewe wat volledig geleef is, maar enige oomblik kortgeknip kan word – 'n toestand wat dus kan verander nog voor jy jou "kom kry". Dit is dus feitlik onvermydelik dat die leser geneig sal wees om 'n vergelyking tussen die vorige en die nuwe bundel te tref – op tegniese sowel as tematiese vlak. Daarom sal die leser waarskynlik ook na die nuwe bundel gaan met die vraag in die agterkop: Het Bekker hierdie tema nie dalk al redelik uitgeput nie, oftewel, is hy in staat om, die bekende boustof ten spyt, nog daarin te slaag om te boei deur verrassende segswyses, beelde en vondste?

Op tegniese vlak vertoon *Voor ek my kom kry* kenmerke van Bekker se ouer én nuwer werk: Daar is die meer kriptiese, kort gedigte waarin ironie meermale domineer, en daar is die meer uitgesponne, vloeiende gedigte, wat in die ontmoeting tussen 'n meer hortent-ironiese trant en 'n besinning oor kwessies van tyd en ewigheid, 'n besondere liriese kwaliteit verkry.

Op tematiese vlak is die insetgedig ("Skeppingsprokie") 'n belangrike sleutel tot die lees van die bundel, en dan veral om die metafisiese inhoud daarvan te ontsluit—dit handel oor die "witjasman" wat 'n virus selekteer vir kweking in 'n laboratorium, "[om] hom met 'n edel doel/eers in sy kwaad te sterk." Hiermee word die filosofiese grondslag vir die bundel gelê—naamlik dat die mens hom in 'n kundige maar beheerende hand bevind wat hom toelaat om volgens sy natuurlike aard te leef, maar uiteindelik met 'n groter

en onbekende "edel doel".

Dit is dan byna te verwagte dat die eerste afdeling ("Aarde inbegrepe") hoofsaaklik handel oor die mens se verbondenheid aan die aardse en stofflike, wat, ten spyte van aardse geluk en genot, ook siekte en sterflikheid impliseer. In "Versoening na die karsinoom" (12) tel Bekker die drade van "Karsinoom en melanoom" ('n ironiese herskrywing van Leipoldt se "Boggom en Voertsek" en ook Opperman se weergawe daarvan in *Rasuur*) op. In die nuwe gedig kom daar egter 'n dimensie by deurdat 'n versoening van die uiterstes van aardse belewenisse—lewenskragtigheid en vernietiging—tot by 'n ruspunt gebring word: "En deur die rokerigheid / van 'n slagveld lê jul jul wapens neer."

Intertekstualiteit soos dit veral opduik as verdigtings van en repliek op die werk van die groot gekanoniseerde Afrikaanse digters vorm 'n belangrike aspek van Bekker se werk. So is "Vergete is die aarde nie" (16) 'n gesprek met Totius se "Die wêreld is ons woning nie", waarin die mens uitgebeeld word as deur sy bewussyn verbonde aan die aarde, ongeag die ewigheid waarin hy hom dalk straks mag bevind.

Die bundel beweeg verder en verken 'n uiteenlopende aantal temas deur die agt afdelings heen. Reeds in die tweede afdeling ("Erd-af") is daar sprake van skade en letsels (ook aan die eie land), maar heling kom in "Met voelhorings in die land" (22–3) in die visier. Heling wat manifesteer as oorstyging, samehang en ook oorgawe aan die groter doel word spesifiek in "Kersnagreis" (30) aan die

orde gestel, en die slotstrofe is eintlik 'n baie goeie opsomming van waaroor die bundel gaan:

Gewillig soos 'n kind gee ek my oor
aan die reis

Na die boom en die ster en hoe
hul spontaan

Kon getuig aan wie ook al 'n verk-
laring wil eis

Van hoe alles eers enkeld was en
eindelik saam.

In "Nuutskepping" (39) vind die leser Bekker op sy ironiserende beste waar hy spekuleer oor die modieus-eufemistiese "selfdood" wat "selfmoord" vervang het, maar sonder dat die aksie iets van sy angel ingeboet het. Vele ander uitstekende verse sorg vir 'n leesuitdaging én veel leesplezier, maar ook vir ontroering, soos "Proekamer van die liefde" (73), waarin die sintuie ingespan word om herinneringe aan aardse genot te herroep, alhoewel die natuurkragte vasbeslote sal saamwerk om die spreker daaraan te herinner dat die tyd daarvoor verby is.

In die vyf kort gedigte onder "oorskrydings" (108) stal Bekker sy tegniese vernuf uit, en hierdie klein reeks is dan ook 'n uitstekende voorbeeld van hoe die gedagte van oorskryding (of oorbrugging) konkreet vorm kry. Veral die derde gedig, met sy verrassende visuele beeld, is uiters geslaag:

Die berg van ouderdom
is beplant met bome
groener as olyf

Nog uiters geslaagde gedigte is onder meer "Eugène Marais op Pelindaba" (57),

"Aanspraak" (75) en "Wie is Bart Nel?" (55) (met laasgenoemde twee wat ook met die gedagte van oorskryding omgaan). Die slim bedinkte slotgedig "Toe ek my kom kry" (110) maak van vernuftige woordspel gebruik om aan te dui hoe die mens se pogings om die dood te fnuik, vrugtelos sal bly:

Dit is alles na die maan geblaas
toe ek van "gaan" "kom" probeer
maak het,
van "verloor" sonder omhaal "kry"
om so 'n ewige vermissing te
vermy.

Dat dit juis die mens se hoop op onsterflikheid is wat hom tot vergetelheid verdoem, is 'n moontlike interpretasie van hierdie gedig, wat op sy beurt 'n belangrike retrospektiewe sleutel tot die bundel is. En uiteindelik laat die bundel die leser dan met 'n wete wat vorm aanneem soos die bundel herbedink en herverteer word: Deur werklik te geleef het, is dit ook moontlik om te oorskry na 'n nuwe bestaan, sodat die dood oplaas bloot 'n proses van "verdoeking" raak, soos dit in "Op 'n punt van orde" (106) verwoord word. Soos 'n ou skildery tydens 'n restorasieproses na 'n nuwe doek oorgedra word, word lewe oorgedra na 'n nuwe substraat.

Dit is beelde soos dié wat die leser opnuut onder die indruk van Bekker se poëtiese register bring, en wat geen twyfel laat dat daar steeds veel te haal is uit 'n dalk bekende gegewe nie. Gewis is dit geen geval van 'n "seshoek-sel" waaruit daar niks meer te haal is nie.

Uiteraard is daar, soos in enige bundel,

enkele minder geslaagde gedigte. Soms neig die gedigte na die duistere, soos Phil van Schalkwyk (350) reeds aangedui het. “My uitgeklopte klip” (64) is moontlik so een, alhoewel ‘n fyn herlees baie dikwels help om die gedigte te ontrafel.

Met ‘n bundel soos hierdie sal dit ‘n sonde wees as Bekker nie gekanoniseer word as een van die mees geskakeerde en standhoudendste stemme in die Afrikaanse digkuns nie.

Geraadpleegde bron

Van Schalkwyk, P. “Profiel: Pirow Bekker.” *Perspektief en Profiel: ‘n Afrikaanse Literatuurgeskiedenis. Deel I*. Red. H. P. Van Coller (red.). Tweede uitgawe. Van Schaik, 2015, pp. 348–62.

Amanda Lourens
alourens@sun.ac.za
Universiteit Stellenbosch
Stellenbosch